

Provinciale Monumenten Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Gemeente:	Hollands Kroon	
Plaatselijke aanduiding:	Molenvaart 21	1761 AA Anna Paulowna
Kadastrale aanduiding:		
Kad. gemeente:	Anna Paulowna	
Sectie:	L	Nummer: 5859
Datum foto's:	14 juni 2019	

Kadastrale kaart situatie (juni 2019)

Inleiding

De voormalige Nederlandse Hervormde KERK is gebouwd kort na de drooglegging van de Anna Paulownapolder in 1850. De Hervormde Gemeente van Kleine Sluis nam het initiatief tot de bouw van een Hervormde kerk en pastorie, waarbij de kerk op een terp werd gebouwd en de pastorie (Molenvaart 23) ernaast. Het ontwerp van deze eclectische kerk werd geleverd door de dijkgraaf J.C. de Leeuw; aannemer was C. Vennik te Nieuwediep. De kosten beliepen in de eerste instantie f 10.200,--. De eerste steenlegging vond plaats in 1853. In 1855 werd de bovenbouw publiek aanbesteed voor f 14.700,-- aan de Gebr. Janzen uit Den Helder, door wie ook het Polderhuis en het Veerhuis gebouwd werden. In 1856 werd het gebouw in gebruik genomen. Het jaar na de opening, in 1857, schonk Hare Majesteit Mevrouw de Koningin Weduwe der Nederlanden, zilveren voorwerpen voor de bediening van het Heilig Avondmaal aan de kerk.

De stijl van de kerk heeft kenmerken van een eclectische stijl, wat onder meer blijkt uit de neogotische portico en rondboognissen, waar invloed uit de Engelse gotiek in doorspeelt.

In het schip is tegen de toren een orgelbalkon met een orgel uit circa 1870, in 1965 aangekocht (onbekende bouwer). Een losgeraakt beschilderd houten bord van het orgel is opgeslagen in de toren. In de toren hangt in een houten stoel een luidklok uit 1715, gegoten door Claes Noorden en Jan Albert de Grave te Amsterdam. Het slingeruurwerk, uit 1863, is geleverd door firma A. van der Kloot en Zoonen uit Haarlemmermeer.

Het gebouw is verschillende keren verbouwd, waardoor het interieur is veranderd. Enkele opvallende worden hier genoemd. In 1960 zijn de twee galerijen, aan elke zijde van het schip, afgebroken en is tegen de achtermuur een wand geplaatst. In 1987 - 1988 zijn het exterieur en interieur van het gebouw gerestaureerd (buro architect Schagen): tegen de achterwand is een boog in de muur aangebracht, de twee galerijen zijn weer aangebracht. In 1987 zijn ook nieuwe inrichtingselementen geplaatst: een eikenhouten preekstoel, die voorheen niet aanwezig was, is toen geplaatst en twee kroonluchters zijn aangebracht. Onder de trappen naar de galerij zijn een keuken aan een zijde en een cv-ruimte aan andere zijde. In 1998 is het orgel gerestaureerd. Sinds enkele jaren is de kerk als multifunctionele ruimte in gebruik.

NB: De pastorie ter rechterzijde is nog aanwezig, maar behoort niet tot het monument.

Omschrijving

Exterieur:

Driebeukig kerkgebouw op rechthoekig grondvlak onder pannen zadeldak. De ingang met portiek is gelegen in de voet van de toren die grotendeels is opgenomen in het hoofdbouwwolume en ten opzichte van de voorgevel iets naar voren is uitgebouwd. De bakstenen kerk op hoge plint bestaat uit acht traveeën en muren versterkt met steunberen. De westelijke zijgevel en de achtergevel (zuidgevel) zijn nu grotendeels gepleisterd en geschilderd. Rondboogvensters van verschillend formaat gelegen in de zij- en voorgevel verlichten de zijbeuken van het schip en de nevenruimtes. Boven de witgepleisterde neogotische portico in de voet van de toren is een breder, gekoppeld rondboogvenster gescheiden van de portiek door vier blinde rondboognissen. Zij zijn gevat in zandstenen vensteromlijstingen, geprofileerd en hebben gietijzeren traceringen. De hoofdentree met tweebledige houten deur heeft smeedijzeren geheng. Bij het bovenlicht is een lantaarn en een jaartal met het jaar van opening '1856'. Klimmende rondboogfriezen decoreren de voorgevel langs de rand van het dak.

De toren heeft rondom een rondboogfries onder de borstwering en wordt bekroond door een achtkantige torenspits, met leien gedekt, een scheepje als windvaan.

Interieur:

Kenmerkende hoofdelementen van het interieur zijn de axiale opzet, de podiumverhoging bij preekstoelzijde, de opnieuw aangebrachte houten galerijen en hekwerk met metalen spijlen aan beide zijwanden, en de regelmatige reeks hoge bovenramen, met kleine raamroedes en helder glas. In het houten plafond is een houten spantconstructie. Op de verdieping tegen de wand aan de torenzijde is een orgel, aangebracht in 1956, daterend uit circa 1870. In het interieur van de toren zijn de luidklok en het slingeruurwerk toegankelijk via houten trappen vanaf de tussenverdieping aan de voorzijde van de kerk. Links van de portaal is een consistorie. Brede geschilderde houten paneeldeuren geven toegang tot consistorie, vernieuwd sanitair, en de kerkzaal.

Terrein

De kerk, gebouwd op een terp, is met de entree en hoofdas georiënteerd op de Molenvaart en ligt relatief teruggelegd ten opzichte van de andere bebouwing aan de vaart. Op het voorterrein is een pad. Voorterrein en de terp zijn voorzien van hoge bomen.

Waardering

De voormalige kerk is van belang vanwege de volgende waarden:

Cultuurhistorische waarde

- als een van de oudste gebouwen in de Anna Paulownapolder, tot stand gekomen door gezamenlijke inspanning van de eerste bewoners;

Architectuurhistorische waarde

- als typologisch voorbeeld van een voormalige Nederlandse Hervormde kerk, in baksteen opgemetseld, het schip een driebeukig rechthoekig volume uit acht traveeën, onder pannen zadeldak, de toren grotendeels opgenomen in de voorgevel, met diverse detailleringen met stijkenmerken van de eclectische stijl;

Situationele en ensemblewaarden

- de kerk vormt een ensemble met de terp, de teruggelegde ligging aan het voorplein, het hoog opgaand geboomte en de samenhang met de voormalige naastgelegen pastorie.

Gaafheid en herkenbaarheid

- door ligging, bouwvolume en ensemblewerking is het herkenbaar en situatief van betekenis in Kleine Sluis.

Tot het hierboven vermelde monument behoort al hetgeen door bestemming of anderszins rechtens onroerend is, met uitzondering van de naastgelegen pastorie.

De redengevende omschrijving is vastgesteld op 7 juli 2020 onder GS-nr. 1201530/1447809.

Archief:

-Alkmaar, Regionaal Archief Noord-Holland, archief 0330, Archief Gemeente Anna Paulowna 1870-1989, bestand 1839

Kerk op terp

Kerk op terp, achterzijde

Hoofdentree

Toren

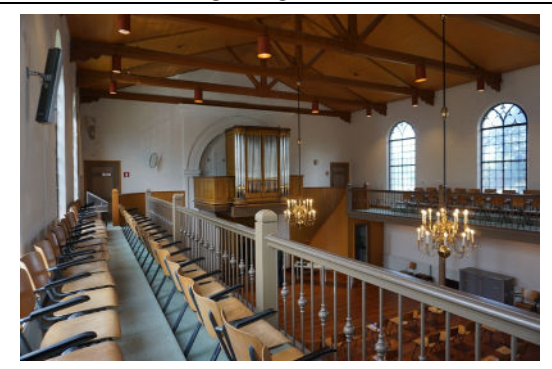
Bovenlicht hoofdentree met lantaarn

IJzeren geheng hoofdentree

Zicht naar wand met preekstoel

Zicht vanaf galerij naar wand met orgel

Zicht op deel van plafondconstructie

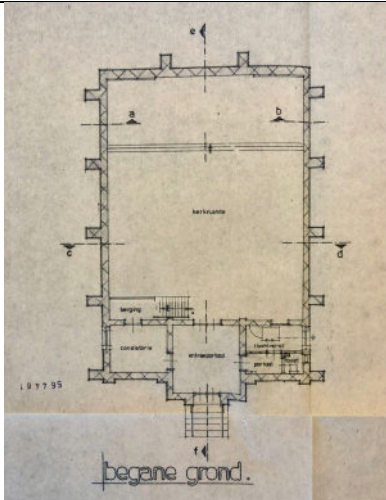
Detail van venster in schip

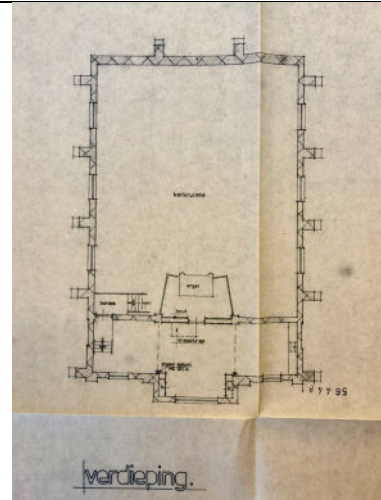
Tweebladige deur hoofdentree binnenzijde

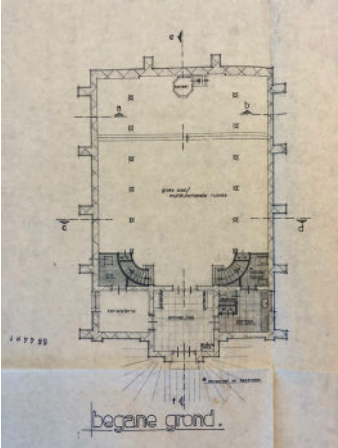
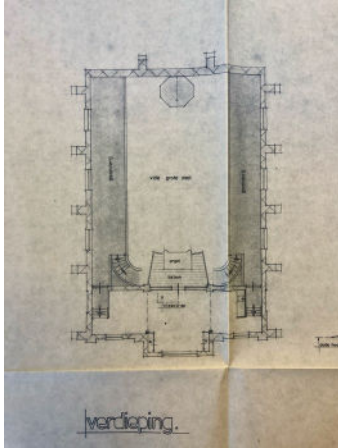
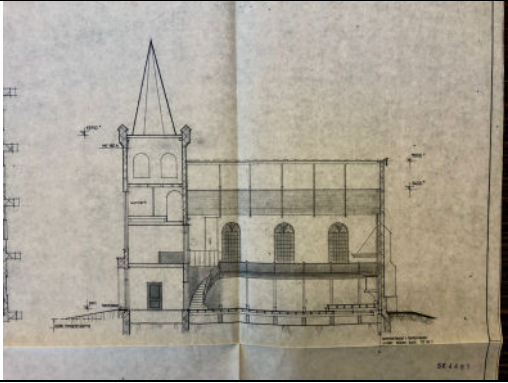
Luidklok in toren

Plattegrond begane grond voor verbouwing in 1984
(Regionaal Archief Noord Holland, Alkmaar)

Plattegrond verdieping voor verbouwing in 1984
(Regionaal Archief Noord Holland, Alkmaar)

 <p>begane grond.</p>	 <p>verdieping.</p>
<p>Plattegrond begane grond, verbouwing in 1984 (Regionaal Archief Noord Holland, Alkmaar)</p>	<p>Plattegrond verdieping, verbouwing in 1984 (Regionaal Archief Noord Holland, Alkmaar)</p>
	
<p>Lengtedoorsnede, verbouwing in 1984 (Regionaal Archief Noord Holland, Alkmaar)</p>	